

Anonymizované znění

Překlad

C-865/19 - 1

Věc C-865/19

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

27. listopadu 2019

Předkládající soud:

Tribunal d'instance de Rennes (Francie)

Datum předkládacího rozhodnutí:

21. listopadu 2019

Žalobce:

Caisse de Crédit Mutuel Le Mans Pontlieue

Žalovaný:

OG

[omissis]

ROZSUDEK ze dne 21. listopadu 2019

[omissis]

mezi:

ŽALOBCEM:

CAISSE DE CREDIT MUTUEL LE MANS
PONTLIEUE [omissis], LE MANS [omissis]

A:

ŽALOVANÝM(I):

OG

[omissis] ST GRÉGOIRE, [omissis]

PŘIPOMENUTÍ SKUTKOVÝCH OKOLNOSTÍ A PRŮBĚHU ŘÍZENÍ. TVRZENÍ A NÁVRHOVÁ ŽÁDÁNÍ ÚČASTNÍKŮ ŘÍZENÍ

Na základě notářského zápisu ze dne 7. srpna 2008 společnost CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE poskytla OG a PF za účelem nabytí nemovitosti:

- zápůjčku MODULIMMO ve výši 80 275 eur splatnou v 300 měsíčních splátkách s úrokovou sazbou 4,85 %,
- zápůjčku s nulovou úrokovou sazbou ve výši 13 200 eur splatnou v 96 měsíčních splátkách.

Bezüročná zápůjčka byla splacena v červenci 2016.

Vzhledem k tomu, že zůstalo neuhrazeno několik splátek, prohlásila společnost CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE doporučeným dopisem s dodejkou ze dne 26. dubna 2018 zápůjčku za předčasně splatnou a vyzvala k uhrazení částky 78 080 eur.

Příkaz k exekučnímu prodeji jim byl předán dne 11. května 2018 u notáře.

Podáním ze dne 11. června 2018, doručeným tribunal d'instance de Rennes (soud prvního stupně v Rennes, Francie) dne 13. června 2018, podala společnost CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE návrh na obstavení mzdy OG za účelem vymožení pohledávky ve výši 78 602,57 eur.

Stejný návrh byl podán proti PF.

Na jednání konaném dne 11. října 2018 byla projednávaná věc odročena na jednání konané dne 20. prosince 2018, aby se mohl věřitel vyjádřit k případné dvouleté promlčecí lhůtě, použitelné úrokové sazbě a vymáhané jistině.

Věc byla následně odročena na 28. února 2019, aby mohl věřitel předložit vysvětlení ohledně případné chyby v RPSN uvedené ve smlouvě o zápůjčce a v nabídce úvěru.

Sdělením ze dne 24. prosince 2018 soud informoval účastníky řízení o tom, že poměrná RPSN u zápůjčky ve výši 80 275 eur spojené s poplatky ve výši 583 eur, v nichž není zahrnuto povinné pojištění ve výši 22,76 eur/měsíc, a splatné v 96 měsíčních splátkách ve výši 384,90 eur a následně v 204 měsíčních splátkách ve výši 527,55 eur, vypočtená metodou diskontování stanovenou v nařízení č. 2002-98 ze dne 10. června 2002 a jeho příloze, která je použitelná na veškeré úvěry, činila 5,364511 %, se zaokrouhlením na tři desetinná místa 5,365 %, a nikoli 5,363 %, jak bylo uvedeno v nabídce úvěru.

[omissis] [vzorec pro výpočet sazby]

Soud uvedl, že otázku, zda lze RPSN, která podle sdělení zapůjčitele činila 5,363 %, považovat za správnou, pokud tato sazba ve skutečnosti činila 5,364511 %, je nesporně třeba položit Soudnímu dvoru Evropské unie, jelikož pravidlo pro zaokrouhlování RPSN (která od 1. října 2016 zahrnuje i náklady na pojištění) spadá do působnosti práva Společenství.

[omissis] [vnitrostátní řízení]

Ve svých písemných návrhových žádáních [omissis] společnost CAISSE DE CREDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE [omissis] navrhuje, aby

- byly zamítnuty veškeré návrhy, námítky a žádání OG a PF,
- byl její návrh na obstavení mzdy OG a PF prohlášen za přípustný a opodstatněný,
- byla její žaloba na zaplacení pohledávky prohlášena za nepromlčenou,
- bylo určeno, že má doložený exekuční titul,
- bylo určeno, že není namístě snížit smluvní úrokovou sazbu,
- bylo nařízeno obstavení mzdy OG a PF za účelem splacení její pohledávky, jejíž výše byla dne 11. června 2018 předběžně stanovena na částku 78 663,46 eur.

[omissis]

Společnost CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE odmítá návrh na předložení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, který předložili žalovaní. Má totiž za to, že pravidlo, které má být použito, je jasné zejména s ohledem na judikaturu cour de cassation (kasační soud), podle kterého se vypůjčitel nemůže dovolávat chyby v RPSN, pokud nemá vliv na první desetinné číslo uvedené sazby.

Kromě toho má za to, že právo OG a PF namítat neplatnost RPSN je promlčeno z důvodu uplynutí pětileté promlčecí lhůty, jelikož notářský zápis byl platně učiněn dne 7. srpna 2008.

Ve věci samé tvrdí, že vypůjčitelům, kteří nedoložili, že by nabídku zápůjčky porovnali s konkurenčními nabídkami, nevznikla žádná újma.

Mimoto tvrdí, že její výpočty, založené na roční sazbě vydělené číslem 12 na základě pravidla normovaného měsíce uznávaného právními předpisy a judikaturou, jsou prosty jakékoli vady, jelikož způsob výpočtu soudu, který převzali žalovaní, není použitelný.

Rovněž má za to, že její žaloba není promlčená, je zcela opodstatněná, pokud jde o výši částky, a odmítá návrh na poskytnutí dodatečné lhůty k úhradě.

OG ve svých písemných návrhových žádáních, které se týkají i PF *[omissis]*, navrhuje, aby

před vydáním rozhodnutí ve věci samé,

- byla Soudnímu dvoru Evropské unie položena předběžná otázka týkající se výkladu směrnice 98/7/ES ze dne 16. února 1998 ve vnitrostátním francouzském právu,

ve věci samé,

- byla konstatována neplatnost ujednání o úrocích z dotčené zápůjčky,

- byl nárok společnosti CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE na úroky a poplatky prohlášen za neplatný a aby byla výše její pohledávky stanovena na částku 33 179,98 eur,

- podpůrně, byla smluvní úroková sazba nahrazena zákonnou úrokovou sazbou a bylo nařízeno započtení jistiny a dlužných úroků v zákonné sazbě proti náhradě rozdílu mezi výší úroků již zaplacených ve smluvní sazbě a výší úroků v zákonné sazbě, kterou je třeba zpětně uplatnit,

- jim byly v každém případě poskytnuty delší lhůty a bylo stanoveno, že z dlužných částek nebudou během poskytnuté lhůty přirůstat úroky.

[omissis]

Pokud by soud uplatnil námitku [promlčení] i bez návrhu, [společnost] tvrdí, že pětiletá promlčecí lhůta začala běžet v den, kdy se [žalovaní] seznámili se skutečností, která byla důvodem pro podání žaloby. Dodává, že uvedení RPSN ve smlouvě má zásadní význam, jak připomněl Soudní dvůr Evropské unie, a uvádí, že tato sazba je z podstaty věci rozhodujícím hlediskem pro přijetí nabídky spotřebitelem.

ODŮVODNĚNÍ ROZSUDKU

K CHYBĚ TÝKAJÍCÍ SE RPSN

1. K promlčení žalobního důvodu

Podle článku 122 code de procédure civile (občanský soudní řád) je námitkou nepřipustnosti každý žalobní důvod směřující k tomu, aby byl návrh protistrany prohlášen za nepřipustný bez projednání věci samé pro nedostatek práva podat žalobu, např. z důvodu absence aktivní legitimace, nedostatku právního zájmu na podání žaloby, promlčení, prekluze nebo překážky věci rozsouzené.

Vzhledem k tomu, že dotčená smlouva o zápůjčce byla sjednána dne 7. srpna 2008, má banka v projednávané věci za to, že úvěrování již nemohou uplatňovat chybu v RPSN.

Zaprvé je třeba uvést, že tento důvod byl uplatněn soudem, který nelze v žádném případě považovat za účastníka řízení. Takové promlčení totiž lze uplatnit pouze na soudní žalobu a na protinávrh podaný v odpovědi na žalobu. Promlčení tedy platí pouze pro účastníky řízení a nikoli pro soud. Soud tím, že uplatní bez návrhu právní důvod, jedná z vlastního podnětu s cílem zajistit dodržení zákona, a nejedná tedy jako účastník řízení ani nepodává žádný návrh. Jeho jednání proto nemůže být prohlášeno za „nepřípustné“.

Navíc, pokud jde o počátek běhu namítané promlčecí lhůty, není soud ve stejném postavení jako vypůjčitel, který mohl, za předpokladu, že byl dostatečně informován o složitostech spotřebitelského práva, zjistit nedodržení ustanovení platných v tomto směru již při podpisu smlouvy, a tedy jednal z nedbalosti, když promlčecí lhůtu nechal uplynout. Vzhledem k tomu, že soud se samozřejmě se smlouvou seznámil až v okamžiku soudního řízení, lze počátek běhu promlčecí lhůty stanovit nejdříve na okamžik podání žaloby.

Mimoto zákonodárce nestanoví žádnou lhůtu pro uplatnění námítky bez návrhu. [omissis] [historie vzniku právních předpisů]

Konečně, podle judikatury Soudního dvora Evropské unie vyžaduje potřeba narovnat „nerovné postavení existující mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem pozitivním zásahem, který je vnější ve vztahu k samotným smluvním stranám, ze strany vnitrostátního soudu rozhodujícího o takových sporech“ (rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 21. dubna 2016 ve věci C-377/14, Radlinger, body 66 a 67), aby soud i bez návrhu přezkoumal nesrovnalosti, které zjistí, a to zejména ty nejzávažnější (rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 9. listopadu 2016 ve věci C-42/15, Home Credit Slovakia, body 70 a 71) a vnitrostátní právo v tom nemůže soudu bránit ani po uplynutí promlčecí lhůty (rozsudek Soudního dvora ze dne 21. listopadu 2002 ve věci C-473/00, Cofidis).

Jde o významný doklad spravedlivého procesu, kdy soud nahrazuje svým jednáním slabost či nevědomost jednoho z účastníků řízení.

Pokud jde o samotné účastníky řízení, je třeba připomenout, že protinávrhy a obhajoba formulovány proti účastníkům řízení v projednávané věci stejným způsobem. Návrhová žádání dlužníka znějí pouze na zamítnutí návrhů, které proti němu byly podány, a představují tedy prostý hmotněprávní důvod ve smyslu článku 71 občanského soudního řádu, ve vztahu k němuž je promlčení irelevantní.

Důvody zániku práva na úhradu úroků, případně neplatnosti RPSN představují obhajobu ve věci samé, jelikož zakládají důvod směřující k tomu, aby bylo po projednání ve věci samé zamítnuto návrhové žádání protistrany jako

neopodstatněné, přinejmenším částečně, aniž by byl zároveň vznesen protinávrh na vrácení případného přeplatku.

Konečně, nebylo prokázáno, že OG a PF, jako neinformovaní vypůjčitelé, mohli osobně zjistit chyby ve výpočtu RPSN, jakožto periodické sazby, které nevyplývají z pouhého opomenutí určitých poplatků, ale z celkově chybného výpočtu.

Proti žalovanému tak nelze uplatnit promlčení práva uplatnit daný důvod.

Proto bude uplatněná námitka nepřípustnosti zamítnuta.

2. K předběžné otázce

Příloha II směrnice Evropského parlamentu a Rady č.98/7/ES ze dne 16. února 1998, kterou se mění směrnice 87/102/EHS o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se spotřebitelského úvěru, stanovuje matematický vzorec, který se použije pro výpočet RPSN, a [v českém] znění upřesňuje (poznámka d):

„Výsledek výpočtu se vyjadřuje s přesností na nejméně jedno desetinné místo. Při zaokrouhlování na patřičné desetinné místo se uplatní následující pravidlo: Je-li hodnota číslce na desetinném místě, následujícím za patřičným desetinným místem, rovná 5 nebo větší než 5, hodnota číslce na patřičném desetinném místě vzroste o jednu.“

Uvedené pravidlo bylo převzato směrnicí 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008, kterou se zrušuje směrnice Rady 87/102/EHS, a nejnověji směrnicí 2014/17/EU ze dne 4. února 2014 o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti, přičemž je formulováno takto:

„Výsledek výpočtu se vyjadřuje s přesností na nejméně jedno desetinné místo. Je-li hodnota číslce na následujícím desetinném místě větší nebo rovna 5, hodnota číslce na předcházejícím desetinném místě se zvyšuje o jednu.“

Ve vnitrostátním právu je matematický vzorec vyplývající z právní úpravy Společenství převzat v příloze k článku R 314-3 ex-R 313-1 III code de la consommation (spotřebitelský zákoník) a pravidlo zaokrouhlování je připomenuto v [bodě] d) uvedené přílohy (*„Výsledek výpočtu se vyjadřuje s přesností na nejméně jedno desetinné místo. Při zaokrouhlování na patřičné desetinné místo se uplatní následující pravidlo: je-li hodnota číslce na desetinném místě následujícím za patřičným desetinným místem větší nebo rovna 5, hodnota číslce na patřičném desetinném místě vzroste o jednu.“*). Až do 30. září 2016 se výše uvedené pravidlo zaokrouhlování používalo formálně pouze pro spotřebitelské úvěry, ale judikatura jeho použití rozšířila i na úvěry hypoteční. Od 1. října 2016 bylo toto rozšíření na hypoteční úvěry formálně upraveno nařízením 2016-884 ze dne 29. června 2016.

Je zjevné, že obě věty v poznámce d výše se vzájemně doplňují: první věta („*Výsledek výpočtu se vyjadřuje s přesností na nejméně jedno desetinné místo.*“) vyžaduje, aby bylo uvedeno alespoň jedno desetinné místo: pojmem „desetinné místo“ se totiž rozumí každá číslice vpravo od desetinné čárky a nikoli číselná hodnota; pojem „přesnost“ (ke kterému není připojeno přídavné jméno „matematická“) je tedy v uvedené první větě součástí pojmu „s přesností na [konkrétní desetinné místo]“.

Druhá věta („*Při zaokrouhlování na patřičné desetinné místo se uplatní následující pravidlo: je-li hodnota číslice na desetinném místě následujícím za patřičným desetinným místem větší nebo rovna 5, hodnota číslice na patřičném desetinném místě vzroste o jednu.*“) zase upravuje pravidlo zaokrouhlování pro poslední uvedené desetinné číslo (může se jednat o první, pokud zapůjčitel uvádí pouze jedno): uvedené desetinné číslo musí být upraveno na základě hodnoty následujícího desetinného čísla.

S uvedeným výkladem se ztotožňuje většina autorů a rovněž Evropská komise, která vypracovala text [omissis] [odkaz na pojednání o právní teorii].

Cour de cassation (Kasační soud, Francie) uplatňuje odlišný výklad. Má za to, že v první větě článku („*Výsledek výpočtu se vyjadřuje s přesností na nejméně jedno desetinné místo.*“) se pojmem „přesnost“ rozumí matematická přesnost výsledku (a nikoli počet desetinných míst), a že se uvedeným desetinným místem rozumí číselné vyjádření této přesnosti, tedy 0,1. Sazbu uvedenou v úvěrové smlouvě tak považuje za přesnou, pokud je rozdíl mezi uvedenou a skutečnou sazbou „*nižší než desetinná hodnota stanovená článkem R 313-J (nyní článek R 314-3) spotřebitelského zákoníku*“ (rozsudek 1. občanskoprávního senátu ze dne 26. listopadu 2014 č. 13-23033 - rozsudek 1. občanskoprávního senátu ze dne 9. dubna 2015 č. 14-14216). Uvedený soud tak jednoduše zcela odhlíží od druhé věty poznámky d, přičemž v první větě zaměňuje přesnost a matematickou přesnost (správnost). Takový výklad přitom může vést k narušení hospodářské soutěže, zejména v oblasti hypotečních úvěrů: použije-li se příklad vycházející z výše uvedeného rozsudku ze dne 9. dubna 2015 č. 14-14216, je totiž výhodnější uvést sazbu ve výši 5,79 % (či dokonce 5,75 %, neboť ta bude stále zaokrouhlena na 5,8 %), než skutečnou sazbu ve výši 5,837 % nebo 5,84 %, ačkoli poplatky a měsíční splátky jsou ve skutečnosti stejné. Žadatel o zápůjčku ve výši 500 000 eur na 30 let bude mít přirozeně tendenci vybrat si spíše instituci, která nabízí (opticky nižší) procentní sazbu 5,75 %, než instituci, která nabízí (skutečnou) procentní sazbu 5,84 %, neboť se bude domnívat, že tak docílí nezanedbatelných úspor (jež by v uvedeném příkladu dosáhly za dobu trvání zápůjčky 8 103,07 eur).

V projednávané věci činí RPSN zmíněná v nabídce úvěru 5,363 %, ačkoli skutečná sazba činí 5,364511 %; vzhledem k tomu, že rozdíl mezi uvedenými sazbami je nižší než 0,1, vedl by výklad poznámky d uplatňovaný Kasačním soudem k tomu, že by byla sazba 5,363 % považována za správnou, i když její poslední uvedené desetinné číslo je chybné. Žadatel o zápůjčku ve výši 80 275 eur na 300 let však bude mít přirozeně tendenci vybrat si spíše instituci, která nabízí

procentní sazbu 5,363 %, než instituci, která nabízí RPSN 5,365 %, neboť se bude domnívat, že tak docílí úspor, bez ohledu na jejich výši.

Vzhledem k praktickému významu výkladu pravidla zaokrouhlování stanoveného v poznámce *d* a k tomu, že jde o ustanovení práva Společenství, které se použije na veškeré spotřebitelské úvěry poskytované za účelem nabytí movitého či nemovitého majetku, přísluší Soudnímu dvoru Evropské unie určit, jakým způsobem je třeba uvedené pravidlo vykládat.

Kasační soud však jakoukoli konzultaci se Soudním dvorem Evropské unie odmítá [*omissis*] [odkaz na judikaturu].

V roce 2017 se v podobných věcech dvakrát obrátil na Soudní dvůr Evropské unie ohledně pravidla zaokrouhlování [*omissis*] tribunal d'instance de Limoges (soud prvního stupně v Limoges, Francie), ale pokaždé, když byla předběžná otázka položena, vzali zapůjčitelé žalobu zpět a zastavili řízení, neboť raději přišli o významné částky [*omissis*], než aby čekali na rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie.

Z tohoto důvodu je třeba položit tuto novou předběžnou otázku.

Z TĚCHTO DŮVODŮ.

Tribunal d'instance (soud prvního stupně, Francie) vydává mezitímní rozsudek, kterým

- **ZAMÍTÁ** námitku nepřipustnosti,
- **POKLÁDÁ** Soudnímu dvoru Evropské unie následující předběžnou otázku:

Pokud roční procentní sazba nákladů na úvěr poskytnutý spotřebiteli činí 5,364511 %, umožňuje pravidlo vyplývající ze směrnic 98/7/ES ze dne 16. února 1998, 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 a 2014/17/EU ze dne 4. února 2014, jež v [českém] znění zní „Výsledek výpočtu se vyjadřuje s přesností na nejméně jedno desetinné místo. Je-li hodnota číslice na následujícím desetinném místě větší nebo rovna 5, hodnota číslice na příslušném desetinném místě se zvyšuje o jednu“, aby bylo považováno za přesné uvedení roční procentní sazby nákladů ve výši 5,363 %?

[*omissis*]